

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 21ης Απριλίου 2016*

«Προδικαστική παραπομπή — Οδηγία 93/13/ΕΟΚ — Άρθρο 7 — Εθνικοί κανόνες που διέπουν τη διαδικασία αφερεγγυότητας — Οφειλές από σύμβαση καταναλωτικής πίστης — Αποτελεσματική δικαστική προσφυγή — Σημείο 1, στοιχείο ε', του παραρτήματος — Δυσανάλογος χαρακτήρας του ποσού αποζημίωσης — Οδηγία 2008/48/ΕΚ — Άρθρο 3, στοιχείο ιβ' — Συνολικό ποσό της πίστωσης — Σημείο I του παραρτήματος I — Ποσό της ανάληψης — Υπολογισμός του συνολικού ετήσιου πραγματικού επιτοκίου — Άρθρο 10, παράγραφος 2 — Υποχρέωση ενημέρωσης — Αυτεπάγγελτη εξέταση — Κύρωση»

Στην υπόθεση C-377/14,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής απόφασης δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Krajský soud v Praze (Τσεχική Δημοκρατία) με απόφαση της 24ης Ιουνίου 2014, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 7 Αυγούστου 2014, στο πλαίσιο της δίκης

Ernst Georg Radlinger,

Helena Radlingerová

κατά

Finway a.s.,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Μ. Pešič, πρόεδρο του δευτέρου τμήματος, προεδρεύοντα του τρίτου τμήματος, C. Toader (εισηγήτρια), F. Biltgen, E. Jarašiūnas και C. G. Fernlund, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston

γραμματέας: M. Aleksejev, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 15ης Ιουλίου 2015,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— ο E. G. Radlinger και η H. Radlingerová, εκπροσωπούμενοι από τον I. Ulč,

— η Finway a.s., εκπροσωπούμενη από τον L. Macek,

* Γλώσσα διαδικασίας: η τσεχική.

- η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek και J. Vláčil καθώς και από τη S. Šindelková,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον T. Henze και την D. Kuon,
- η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον M. van Beek καθώς και από τις G. Goddin και K. Walkerová,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 19ης Νοεμβρίου 2015,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής απόφασης αφορά την ερμηνεία, αφενός, του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (ΕΕ L 95, σ. 29), καθώς και του σημείου 1, στοιχείο ε', του παραρτήματος της οδηγίας αυτής, και, αφετέρου, των άρθρων 10, παράγραφος 2, και 22, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 133, σ. 66, και διορθωτικά ΕΕ 2009, L 207, σ. 14, ΕΕ 2010, L 199, σ. 40, ΕΕ 2011, L 234, σ. 46, και ΕΕ 2015 L 36, σ. 15) καθώς και του σημείου Ι του παραρτήματος Ι της τελευταίας αυτής οδηγίας.
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, των E. G. Radlinger και H. Radlingerová (στο εξής: οι Radlinger) και, αφετέρου, της Finway a.s. (στο εξής: Finway) σχετικά με απαιτήσεις αναγγελλθείσες στο πλαίσιο διαδικασίας αφερεγγυότητας και απορρέουσες από σύμβαση καταναλωτικής πίστης.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 93/13

- 3 Κατά το άρθρο της 1, παράγραφος 1, η οδηγία 93/13 έχει ως αντικείμενο την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών, οι οποίες αφορούν τις καταχρηστικές ρήτρες στις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή.
- 4 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, ρήτρα σύμβασης που δεν αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης θεωρείται καταχρηστική όταν, παρά την απαίτηση καλής πίστης, δημιουργεί εις βάρος του καταναλωτή σημαντική ανισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών, τα απορρέοντα από τη σύμβαση. Το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας επισημαίνει ότι το παράρτημα αυτής περιέχει «ενδεικτικό και μη εξαντλητικό κατάλογο ρητρών που είναι δυνατόν να κηρυχθούν καταχρηστικές». Κατά το σημείο 1, στοιχείο ε', του παραρτήματος αυτού, περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων στις εν λόγω ρήτρες και εκείνες που έχουν σκοπό ή αποτέλεσμα «να επιβάλλουν στον καταναλωτή που δεν εκτελεί τις υποχρεώσεις του δυσανάλογα υψηλή αποζημίωση.»

- 5 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 έχει ως εξής:

«Με την επιφύλαξη του άρθρου 7, ο καταχρηστικός χαρακτήρας μιας συμβατικής ρήτρας κρίνεται, αφού ληφθούν υπόψη η φύση των αγαθών ή των υπηρεσιών που αφορά η σύμβαση και όλες οι κατά τον χρόνο της σύναψης της σύμβασης περιστάσεις που περιέβαλαν την εν λόγω σύναψη, καθώς και όλες οι υπόλοιπες ρήτρες της σύμβασης ή άλλης σύμβασης από την οποία αυτή εξαρτάται.»

- 6 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας έχει ως κατωτέρω:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν διατάξεις σύμφωνα με τις οποίες οι καταχρηστικές ρήτρες σύμβασης μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, τηρουμένων των σχετικών όρων της εθνικής νομοθεσίας, δεν δεσμεύουν τους καταναλωτές, ενώ η σύμβαση εξακολουθεί να δεσμεύει τους συμβαλλόμενους, εάν μπορεί να υπάρξει και χωρίς τις καταχρηστικές ρήτρες».

- 7 Το άρθρο 7 της εν λόγω οδηγίας προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, προς το συμφέρον των καταναλωτών, καθώς και των ανταγωνιζόμενων επαγγελματιών, να υπάρχουν τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα, προκειμένου να πάψει η χρησιμοποίηση των καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται από έναν επαγγελματία με καταναλωτές.

2. Τα μέσα αυτά περιλαμβάνουν διατάξεις που δίνουν σε άτομα ή οργανισμούς που έχουν, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, οριστεί ως έχοντες έννομο συμφέρον για την προστασία των καταναλωτών, τη δυνατότητα να προσφύγουν, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων ή διοικητικών οργάνων, τα οποία αποφαινόμενοι για το εάν συμβατικές ρήτρες που έχουν συνταχθεί με σκοπό τη γενικευμένη χρήση έχουν καταχρηστικό χαρακτήρα και εφαρμόζουν τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα για να πάψει η χρησιμοποίηση των ρητρών αυτών.

[...]»

Η οδηγία 2008/48

- 8 Όπως διευκρινίζει το άρθρο της 1, η οδηγία 2008/48 έχει ως σκοπό την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν τις συμβάσεις πίστωσης με τους καταναλωτές.
- 9 Κατά το άρθρο της 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', η οδηγία αυτή δεν εφαρμόζεται σε «συμβάσεις πίστωσης που εξασφαλίζονται είτε με υποθήκη είτε με άλλη παρόμοια εγγύηση που χρησιμοποιείται γενικά σε κράτος μέλος για ακίνητα περιουσιακά στοιχεία, ή που εξασφαλίζονται βάσει δικαιώματος σχετιζομένου με ακίνητα περιουσιακά στοιχεία». Στην αιτιολογική σκέψη 10 της οδηγίας 2008/48 διευκρινίζεται ότι, μολονότι η οδηγία αυτή καθορίζει σαφώς το πεδίο εφαρμογής της, εντούτοις τα κράτη μέλη δύνανται να εφαρμόζουν τις διατάξεις της σε ζητήματα που δεν εμπίπτουν στο εν λόγω πεδίο εφαρμογής.
- 10 Κατά τις αιτιολογικές της σκέψεις 6, 7, 9, 19 και 31, η οδηγία 2008/48 έχει σκοπό, μεταξύ άλλων, την ανάπτυξη διαφανέστερης και αποτελεσματικότερης πιστωτικής αγοράς στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς, την επίτευξη πλήρους εναρμόνισης στον τομέα της καταναλωτικής πίστης προκειμένου να εξασφαλισθεί υψηλό και ισοδύναμο επίπεδο προστασίας των συμφερόντων όλων των καταναλωτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την ανάγκη να διασφαλιστεί ότι οι συμβάσεις πίστωσης θα περιέχουν με τρόπο σαφή και ευσύνοπτο όλες τις απαραίτητες πληροφορίες ώστε ο καταναλωτής να είναι σε θέση να λαμβάνει την απόφασή του όντας πλήρως ενημερωμένος και να γνωρίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του στο πλαίσιο της σύμβασης πίστωσης, και την εξασφάλιση ότι παρέχεται στον

καταναλωτή, πριν από τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης, επαρκές ενημερωτικό υλικό σχετικό ειδικότερα με το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο (στο εξής: ΣΕΠΕ) σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, που του παρέχει τη δυνατότητα να συγκρίνει τα σχετικά επιτόκια.

11 Επιπλέον, στην αιτιολογική σκέψη 43 της οδηγίας 2008/48 επισημαίνεται, ειδικότερα, ότι, παρά τον ομοιόμορφο μαθηματικό τύπο που προβλέπεται για τον υπολογισμό του, το ΣΕΠΕ δεν είναι ακόμη πλήρως συγκρίσιμο σε όλη την Ένωση. Επομένως, η οδηγία αυτή σκοπό έχει να ορίσει με σαφή και σφαιρικό τρόπο το συνολικό κόστος της πίστης για τον καταναλωτή.

12 Το άρθρο 3 της οδηγίας 2008/48, το οποίο επιγράφεται «Ορισμοί», προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

[...]

ζ) “συνολικό κόστος της πίστωσης για τον καταναλωτή”: το σύνολο των επιβαρύνσεων, συμπεριλαμβανομένων των τόκων, των προμηθειών, των φόρων και των κάθε άλλου είδους αμοιβών, που καλείται να πληρώσει ο καταναλωτής για τη σύμβαση πίστωσης και τα οποία γνωρίζει ο πιστωτικός φορέας, πλην των συμβολαιογραφικών δαπανών· τα έξοδα που αφορούν συμπληρωματικές υπηρεσίες σχετικές με τη σύμβαση πίστωσης, ιδίως τα ασφάλιστρα, περιλαμβάνονται επίσης εάν, επιπλέον, η σύναψη της σύμβασης υπηρεσίας είναι υποχρεωτική για την έγκριση της πίστωσης ή για τη χορήγησή της υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις που διαφημίζονται·

η) “συνολικό ποσό πληρωτέο από τον καταναλωτή”: το ποσό του συνολικού ύψους της πίστωσης και το συνολικό κόστος της πίστωσης για τον καταναλωτή·

θ) “[ΣΕΠΕ]”: το συνολικό κόστος της πίστωσης για τον καταναλωτή, εκφραζόμενο ως ετήσιο ποσοστό του συνολικού ποσού της πίστωσης, συμπεριλαμβανομένου, κατά περίπτωση, του κόστους, σύμφωνα με το άρθρο 19, παράγραφος 2·

[...]

ιβ) “συνολικό ποσό της πίστωσης”: το ανώτατο όριο ή το σύνολο των ποσών που διατίθενται βάσει σύμβασης πίστωσης·

[...]

13 Η παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του άρθρου 10 της οδηγίας 2008/48, το οποίο αφορά τις πληροφορίες που πρέπει να περιλαμβάνονται στη σύμβαση πίστωσης, απαιτεί οι συμβάσεις πίστωσης να καταρτίζονται εγγράφως ή επί άλλου σταθερού μέσου. Η παράγραφος 2 του ίδιου άρθρου απαριθμεί τις πληροφορίες που πρέπει να προσδιορίζονται με τρόπο σαφή και ευσύνοπτο σε κάθε σύμβαση πίστωσης. Ο κατάλογος αυτός περιλαμβάνει μεταξύ άλλων τα εξής:

«[...]

δ) το συνολικό ποσό της πίστωσης και τους όρους που διέπουν τις αναλήψεις·

[...]

- στ) το χρεωστικό επιτόκιο, τους όρους που διέπουν την εφαρμογή αυτού του επιτοκίου και, εφόσον είναι διαθέσιμα, κάθε δείκτη ή επιτόκιο αναφοράς που εφαρμόζεται στο αρχικό χρεωστικό επιτόκιο καθώς επίσης και τις περιόδους, τους όρους και τις διαδικασίες τροποποίησης του χρεωστικού επιτοκίου. Εάν ισχύουν διαφορετικά χρεωστικά επιτόκια υπό διαφορετικές συνθήκες, τις προαναφερθείσες πληροφορίες σχετικά με όλα τα ισχύοντα επιτόκια·
- ζ) το [ΣΕΠΕ] και το συνολικό ποσό που πρέπει να πληρώσει ο καταναλωτής, υπολογιζόμενο κατά τη στιγμή της σύναψης της σύμβασης πίστωσης· πρέπει να αναφέρονται όλα τα τεκμήρια που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του επιτοκίου αυτού·
- η) το ποσό, τον αριθμό και την περιοδικότητα των καταβολών που πρέπει να πραγματοποιηθούν από τον καταναλωτή και, κατά περίπτωση, τη σειρά με την οποία θα κατανεμηθούν οι δόσεις σε διάφορα τρέχοντα υπόλοιπα στα οποία εφαρμόζονται διαφορετικά χρεωστικά επιτόκια για τους σκοπούς της εξόφλησης·

[...]»

- 14 Το άρθρο 19 της οδηγίας 2008/48, το οποίο τιτλοφορείται «Υπολογισμός του [ΣΕΠΕ]», προβλέπει στις παραγράφους του 1 και 2 τα εξής:

«1. Το [ΣΕΠΕ], που εξισώνει, σε ετήσια βάση, την παρούσα αξία του συνόλου των τρεχουσών ή μελλοντικών υποχρεώσεων (αναλήψεων, εξοφλήσεων και επιβαρύνσεων) που έχουν συμφωνηθεί από τον πιστωτικό φορέα και τον καταναλωτή, υπολογίζεται σύμφωνα με τον μαθηματικό τύπο που εκτίθεται στο μέρος I του παραρτήματος I.

2. Κατά τον υπολογισμό του [ΣΕΠΕ], προσδιορίζεται το συνολικό κόστος της πίστωσης για τον καταναλωτή, χωρίς να συνυπολογίζονται τα έξοδα με τα οποία επιβαρύνεται ο καταναλωτής, εφόσον έχει παραβεί οποιαδήποτε από τις υποχρεώσεις του βάσει της σύμβασης πίστωσης, και τα επιπλέον της τιμής αγοράς έξοδα που οφείλει να πληρώσει κατά την αγορά αγαθών ή υπηρεσιών, είτε αγοράζει επί πιστώσει είτε τοις μετρητοίς.

Τα έξοδα για την τήρηση λογαριασμού στον οποίο εγγράφονται ταυτόχρονα καταβολές και αναλήψεις, τα έξοδα για τη χρήση μέσου πληρωμής που επιτρέπει ταυτόχρονα τη διενέργεια καταβολών και αναλήψεων καθώς και τα λοιπά έξοδα τα σχετικά με καταβολές περιλαμβάνονται στο συνολικό κόστος της πίστωσης για τον καταναλωτή, εκτός εάν το άνοιγμα του λογαριασμού είναι προαιρετικό και τα έξοδα του λογαριασμού έχουν προσδιορισθεί σαφώς και αυτοτελώς στη σύμβαση πίστωσης ή οιαδήποτε άλλη σύμβαση η οποία συνάπτεται με τον καταναλωτή.»

- 15 Το άρθρο 22 της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Εναρμόνιση και αναγκαστικός χαρακτήρας της παρούσας οδηγίας», ορίζει στην παράγραφο του 2 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι καταναλωτές δεν μπορούν να παραιτούνται των δικαιωμάτων που τους παραχωρούνται δυνάμει των διατάξεων του εθνικού δικαίου που μεταφέρουν στο εθνικό δίκαιο την παρούσα οδηγία ή αντιστοιχούν σ' αυτήν.»

- 16 Το άρθρο 23 της εν λόγω οδηγίας, με τον τίτλο «Κυρώσεις», ορίζει τα ακόλουθα:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τους κανόνες για τις κυρώσεις που επισύρουν οι παραβάσεις των εθνικών διατάξεων που θεσπίζονται δυνάμει της παρούσας οδηγίας και λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή των διατάξεων αυτών. Οι κυρώσεις που προβλέπονται εν προκειμένω πρέπει να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές.»

- 17 Το μέρος I του παραρτήματος I της οδηγίας 2008/48 περιέχει, μεταξύ άλλων, την ακόλουθη διευκρίνιση:

«[...]

Η βασική εξίσωση, με την οποία προσδιορίζεται το [ΣΕΠΕ], εκφράζει σε ετήσια βάση την ισοδυναμία μεταξύ του αθροίσματος της παρούσας αξίας των αναλήψεων, αφενός, και του αθροίσματος της παρούσας αξίας των ποσών των εξοφλητικών δόσεων και των καταβολών, αφετέρου [...]

Το τσεχικό δίκαιο

Η διαδικασία αφερεγγυότητας

- 18 Από τη δικογραφία που υποβλήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η διαδικασία αφερεγγυότητας διέπεται από τον *zákon č. 182/2006 Sb.*, o *úpadku a zřísobech jeho řešení (insolvenční zákon)* [νόμος 182/2006 περί πτωχεύσεως και τρόπων περατώσεως αυτής (νόμος περί πτωχεύσεως)], όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο 185/2013 (στο εξής: πτωχευτικός νόμος).

- 19 Κατά την έννοια του νόμου αυτού, αφερέγγυος θεωρείται μεταξύ άλλων όποιος τελεί σε αδυναμία εξόφλησης των οικονομικών του υποχρεώσεων για περισσότερες από 30 ημέρες από την ημέρα που αυτές κατέστησαν ληξιπρόθεσμες. Οφειλέτης που δεν είναι έμπορος δύναται να προσφύγει στο πτωχευτικό δικαστήριο προκειμένου να επανεκτιμηθεί η κατάσταση αφερεγγυότητάς του και να περατωθεί με την αποκατάστασή του. Η έγκριση της αποκατάστασης εξαρτάται από τις προϋποθέσεις ότι, αφενός, ο δικαστής διαπιστώνει ότι με την εν λόγω αίτηση ο οφειλέτης δεν επιδιώκει αθέμιτο συμφέρον και, αφετέρου, τεκμαίρεται ευλόγως ότι οι εγγεγραμμένοι εγχειρόγραφοι δανειστές θα ικανοποιηθούν, στο πλαίσιο της εν λόγω αποκατάστασης, τουλάχιστον κατά το 30 % των βεβαιωμένων απαιτήσεών τους. Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας αφερεγγυότητας και πριν εκδώσει απόφαση επί της αίτησης αποκατάστασης, το πτωχευτικό δικαστήριο δεν μπορεί, δυνάμει του άρθρου 410 του πτωχευτικού νόμου, να ελέγξει, ούτε αυτεπαγγέλτως ούτε κατόπιν αίτησης του οφειλέτη, το κύρος, το ύψος και τη σειρά κατάταξης των απαιτήσεων, ακόμη και όταν ανακύπτουν ζητήματα διεπόμενα από την οδηγία 93/13 ή 2008/48.

- 20 Μόνον όταν το πτωχευτικό δικαστήριο αποφασίζει την περάτωση της αφερεγγυότητας μέσω αποκατάστασης, δύναται ο οφειλέτης να ασκήσει παρεμπίπτουσα αγωγή προς αμφισβήτηση των αναγγελθεισών απαιτήσεων, αγωγή η οποία ωστόσο περιορίζεται μόνο στις εκτελεστές εγχειρόγραφες απαιτήσεις. Επιπλέον, στην περίπτωση αυτή, στο πλαίσιο αμφισβήτησης του υποστατού ή του ποσού της εν λόγω απαίτησης, ο οφειλέτης μπορεί να επικαλεστεί μόνον την απόσβεση ή την παραγραφή της.

Η κανονιστική ρύθμιση στον τομέα της προστασίας των καταναλωτών

- 21 Τα άρθρα 51a επ. του *Zákon č. 40/1964 Sb.*, *občanský zákoník* (νόμου 40/1964, για τη θέσπιση του Αστικού Κώδικα), όπως ίσχυε μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2013 (στο εξής: Αστικός Κώδικας), μετέφεραν στο τσεχικό δίκαιο την οδηγία 93/13.

- 22 Σύμφωνα με το άρθρο 56, παράγραφος 1, του Αστικού Κώδικα, οι συμβάσεις που συνάπτονται με καταναλωτές δεν δύναται να περιλαμβάνουν ρήτρες οι οποίες, κατά παράβαση της υποχρέωσης καλής πίστης, συνεπάγονται σε βάρος του καταναλωτή σημαντική ανισορροπία στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών. Δυνάμει του άρθρου 55, παράγραφος 2, του Αστικού Κώδικα, οι ρήτρες τέτοιας φύσης που περιλαμβάνονται σε συμβάσεις συναπτόμενες με καταναλωτές είναι άκυρες. Το άρθρο 56, παράγραφος 3, του Αστικού Κώδικα απαριθμεί ενδεικτικά τις καταχρηστικές ρήτρες, εμπνεόμενο από το παράρτημα της οδηγίας 93/13, χωρίς ωστόσο να περιλαμβάνει τη ρήτρα του

σημείου 1, στοιχείο ε', του εν λόγω παραρτήματος, η οποία έχει ως σκοπό ή αποτέλεσμα να επιβάλλει στον καταναλωτή που δεν εκτελεί τις υποχρεώσεις του την καταβολή δυσανάλογα υψηλής αποζημίωσης.

23 Η οδηγία 2008/48 μεταφέρθηκε στο τσεχικό δίκαιο με τον Zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů (νόμο 145/2010 για την καταναλωτική πίστη και για την τροποποίηση ορισμένων νόμων, στο εξής: νόμος για την καταναλωτική πίστη).

24 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, του νόμου αυτού, το οποίο αφορά την υποχρέωση πληροφόρησης που έχει ο πιστωτικός φορέας έναντι του καταναλωτή, προβλέπει τα εξής:

«Η σύμβαση καταναλωτικής πίστης συνάπτεται εγγράφως και περιέχει όλες τις πληροφορίες που απαριθμούνται στο παράρτημα 3 του παρόντος νόμου, κατά τρόπο σαφή, συνοπτικό και εμφανή. Η μη τήρηση της εν λόγω υποχρέωσης πληροφόρησης ή του έγγραφου τύπου δεν ασκεί επιρροή στην εγκυρότητα της σύμβασης [...]

25 Δυνάμει του άρθρου 8 του νόμου για την καταναλωτική πίστη, όταν στη σύμβαση καταναλωτικής πίστης δεν περιλαμβάνονται οι πληροφορίες που μνημονεύονται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, του εν λόγω νόμου, και ο καταναλωτής αντιτάσσει το γεγονός αυτό σε βάρος του πιστωτικού φορέα, τότε θεωρείται ότι οι τόκοι που έχουν γεννηθεί στο πλαίσιο της σύμβασης καταναλωτικής πίστης υπολογίζονται βάσει του προεξοφλητικού επιτοκίου το οποίο ίσχυε κατά τον χρόνο υπογραφής της σύμβασης και δημοσιεύθηκε από την Εθνική Τράπεζα της Τσεχικής Δημοκρατίας, ενώ κάθε άλλη ρύθμιση αφορώσα άλλες καταβολές σχετικές με την πίστωση είναι άκυρη.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

26 Στις 29 Αυγούστου 2011 οι Radlinger συνήψαν σύμβαση καταναλωτικής πίστης με την Smart Hypo sro., δυνάμει της οποίας τους χορηγήθηκε δάνειο ύψους 1 170 000 τσεχικών κορωνών (CZK) (περίπου 43 300 ευρώ).

27 Ως αντάλλαγμα για τη χορήγηση του δανείου, οι Radlinger ανέλαβαν καταρχάς την υποχρέωση να καταβάλουν στον πιστωτικό φορέα το ποσό των 2 958 000 CZK (περίπου 109 500 ευρώ), σε 120 μηνιαίες δόσεις. Το ανωτέρω ποσό αποτελείται από το αρχικό κεφάλαιο, από τόκους υπολογιζόμενους βάσει ετήσιου επιτοκίου 10 % επί του δανειακού κεφαλαίου καθ' όλη τη διάρκεια της πίστωσης, από την αμοιβή του πιστωτικού φορέα, η οποία ανερχόταν στο ποσό των 585 000 CZK (περίπου 21 600 ευρώ), και από έξοδα ύψους 33 000 CZK (περίπου 1 200 ευρώ). Το ΣΕΠΕ της επίμαχης στην κύρια δίκη σύμβασης καταναλωτικής πίστης ανερχόταν σε ποσοστό 28,9 %.

28 Οι Radlinger ανέλαβαν επίσης τη συμβατική υποχρέωση να καταβάλουν στον πιστωτικό φορέα, πλην των νόμιμων τόκων υπερημερίας, ποινική ρήτρα ύψους 0,2 % επί του αρχικού δανειακού κεφαλαίου για κάθε ημέρα ή μέρος ημέρας μη καταβολής του εν λόγω ποσού, εφάπαξ ποινική ρήτρα ύψους 117 000 CZK (περίπου 4 300 ευρώ) για την περίπτωση που η υπερημερία θα υπερέβαινε τον ένα μήνα, καθώς και κατ' αποκοπήν ποσό ύψους 50 000 CZK (περίπου 1 850 ευρώ) έναντι εξόδων αναζήτησης των οφειλόμενων ποσών.

29 Τέλος, ο πιστωτικός φορέας επιφυλάχθηκε του δικαιώματός του να ζητήσει, με άμεση ισχύ, την επιστροφή των οφειλόμενων ποσών στο ακέραιο, στις περιπτώσεις μερικής ή εκπρόθεσμης καταβολής οποιασδήποτε δόσης ή ελαττώματος της δήλωσης βουλήσεως του φορέα αυτού λόγω υπαίτιας απόκρυψης πληροφοριών εκ μέρους των Radlinger.

- 30 Όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, στην πραγματικότητα κανένα ποσό δεν καταβλήθηκε στους Radlinger. Συγκεκριμένα, η επίμαχη στην κύρια δίκη πίστωση αναλώθηκε για την εξόφληση δικαστικού επιμελητή, για την καταβολή συμβολαιογραφικών εξόδων καθώς και για την προς όφελος του πιστωτικού φορέα καταβολή των εξόδων της εν λόγω πίστωσης, την πρώτη δόση και τμήμα των ακόλουθων δόσεων.
- 31 Στις 27 Σεπτεμβρίου 2011 η Finway, στην οποία η Smart Hypo s. r. o. είχε εκχωρήσει τις απαιτήσεις της έναντι των Radlinger, γνωστοποίησε προς τους εν λόγω οφειλέτες ότι απαιτεί την άμεση και ολοσχερή εξόφληση της οφειλής, που ανερχόταν τότε στο ποσό των 2 873 751 CZK (περίπου 106 300 ευρώ), για τον λόγο ότι είχαν αποσιωπήσει ουσιώδεις πληροφορίες κατά τον χρόνο σύναψης της επίμαχης στην κύρια δίκη σύμβασης. Συγκεκριμένα, κατά τη Finway, οι Radlinger είχαν αποκρύψει το γεγονός ότι είχε συσταθεί υποθήκη στα περιουσιακά τους στοιχεία για ποσό 4 285 CZK (περίπου 160 ευρώ).
- 32 Με έγγραφο όχλησης της 19ης Νοεμβρίου 2012, η εταιρία αυτή κάλεσε εκ νέου τους Radlinger να καταβάλουν το οφειλόμενο ποσό, το οποίο, κατά τους υπολογισμούς της, ανερχόταν πλέον στα 3 794 786 CZK (περίπου 140 500 ευρώ), διευκρινίζοντας ότι η απαίτησή της είχε καταστεί άμεσα απαιτητή λόγω του ότι οι ενδιαφερόμενοι δεν είχαν προβεί σε τακτική και εμπρόθεσμη επιστροφή των οφειλόμενων ποσών.
- 33 Στις 5 Φεβρουαρίου 2013 οι Radlinger προσέφυγαν ενώπιον του Krajský soud v Plzni (περιφερειακό δικαστήριο Pilsen, Τσεχική Δημοκρατία) ζητώντας να κηρυχθούν σε πτώχευση και να γίνει δεκτή η αίτησή τους για αποκατάσταση με την κατάρτιση χρονοδιαγράμματος αποπληρωμής, δεδομένου ότι αδυνατούσαν να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους καθώς είχαν τρεις μήνες να προβούν σε πληρωμή. Η αίτηση αυτή διαβιβάστηκε στο Krajsky soud v Praze (περιφερειακό δικαστήριο Πράγας, Τσεχική Δημοκρατία), κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο να αποφανθεί συναφώς, το οποίο, με διάταξη της 26ης Απριλίου 2013, κήρυξε σε πτώχευση τους Radlinger, όρισε σύνδικο της πτώχευσης και κάλεσε τους δανειστές να αναγγείλουν τις απαιτήσεις τους εντός προθεσμίας 30 ημερών.
- 34 Στις 23 Μαΐου 2013 η Finway ανήγγειλε στο πλαίσιο της διαδικασίας αφερεγγυότητας δύο ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις, εκ των οποίων η πρώτη, ύψους 3 045 991 CZK (περίπου 112 700 ευρώ) ήταν ασφαλισμένη με υποθήκη, και η δεύτερη, ύψους 1 359 540 CZK (50 300 ευρώ), ήταν εγγειρόγραφη και αντιστοιχούσε στην ποινική ρήτρα που προέβλεπε η επίμαχη στην κύρια δίκη σύμβαση, ύψους 0,2 % επί του δανειακού κεφαλαίου, και η οποία κατέπεσε για κάθε ημέρα της περιόδου από τις 23 Σεπτεμβρίου 2011 έως τις 25 Απριλίου 2013.
- 35 Στις 3 Ιουλίου 2013 οι Radlinger αναγνώρισαν ότι οι απαιτήσεις σε βάρος τους ήταν ληξιπρόθεσμες, αμφισβήτησαν ωστόσο το ύψος τους, ισχυριζόμενοι ότι οι ρήτρες της επίμαχης στην κύρια δίκη σύμβασης ήταν αντίθετες προς τα χρηστά ήθη.
- 36 Με την από 23 Ιουλίου 2013 διάταξή του, το αιτούν δικαστήριο ενέκρινε την αποκατάσταση των Radlinger με την κατάρτιση χρονοδιαγράμματος αποπληρωμής.
- 37 Στις 24 Ιουλίου 2013 οι Radlinger άσκησαν παρεμπόπτουσα αγωγή ενώπιον του δικαστηρίου αυτού ζητώντας, υπό την ιδιότητα των οφειλετών, να κηρυχθούν εν όλω ή εν μέρει μη νόμιμες οι αναγγελλθείσες απαιτήσεις της Finway.
- 38 Όσον αφορά την αγωγή αυτή, το εν λόγω δικαστήριο διαπιστώνει ότι, δυνάμει του πτωχευτικού νόμου, ο οφειλέτης έχει μόνον το δικαίωμα να αμφισβητήσει εγγειρόγραφες απαιτήσεις, και τούτο αποκλειστικά και μόνον με την άσκηση παρεμπόπτουσας αγωγής και για λόγους που αφορούν την παραγραφή ή την απόσβεση της οικείας απαίτησης.

- 39 Δεδομένου ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη σύμβαση από την οποία απορρέουν οι αναγγελθείσες απαιτήσεις της Finway συνιστά τόσο σύμβαση καταναλωτικής πίστης, υπό την έννοια της οδηγίας 2008/48, όσο και σύμβαση συναπτόμενη μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, υπό την έννοια της οδηγίας 93/13, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν οι υποχρεώσεις που απορρέουν από τις διατάξεις της τελευταίας αυτής οδηγίας επιβάλλονται και σε πτωχευτικό δικαστήριο επιλαμβανόμενο υπόθεσης στο πλαίσιο της οποίας αμφισβητούνται απαιτήσεις απορρέουσες από σύμβαση καταναλωτικής πίστης.
- 40 Το δικαστήριο αυτό διατηρεί επίσης αμφιβολίες όσον αφορά τη νομιμότητα του ΣΕΠΕ που περιλαμβάνεται στην επίμαχη στην κύρια δίκη σύμβαση. Διερωτάται συναφώς ποια ποσά περιελήφθησαν από τον πιστωτικό φορέα στο ποσό της ανάληψης, κατά την έννοια του σημείου Ι του παραρτήματος Ι της οδηγίας 2008/48, για τον υπολογισμό του ΣΕΠΕ, λαμβανομένου υπόψη ότι τα έξοδα της εν λόγω πίστωσης καθώς και οι δύο πρώτες μηνιαίες δόσεις αφαιρέθηκαν αμέσως από το ποσό της πίστωσης.
- 41 Τέλος, το εν λόγω δικαστήριο διερωτάται ως προς τον τρόπο κατά τον οποίο πρέπει να εξεταστούν, υπό το πρίσμα των απαιτήσεων της οδηγίας 93/13, οι ρήτρες μιας σύμβασης συναπτόμενης μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία προβλέπει ότι, σε περίπτωση υπερημερίας, ο δανειστής θα μπορεί να αξιώσει από τον οφειλέτη την άμεση και ολοσχερή καταβολή του ποσού της εν λόγω πίστωσης, περιλαμβανομένων τόκων και μελλοντικών αμοιβών του δανειστή, την καταβολή ποινικής ρήτρας ύψους 0,2 % επί του αρχικού κεφαλαίου για κάθε ημέρα ή μέρος ημέρας μη καταβολής του εν λόγω ποσού, και την καταβολή εφάπαξ ποινικής ρήτρας ύψους 117 000 CZK (περίπου 4 300 ευρώ) για την περίπτωση που η υπερημερία του οφειλέτη υπερβαίνει τον ένα μήνα.
- 42 Κρίνοντας ότι η επίλυση της εκκρεμούσας ενώπιόν του διαφοράς εξαρτάται από την ερμηνεία των προπαρατεθεισών διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, το Krajský soud v Praze αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Αντιτίθενται το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 και το άρθρο 22, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48 ή οι λοιπές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης για την προστασία του καταναλωτή:
- α) στη γενική οικονομία του πτωχευτικού νόμου, κατά την οποία το δικαστήριο δύναται να επαληθεύει το κύρος, το ύψος και τη σειρά κατάταξης των απαιτήσεων που απορρέουν από σχέσεις καταναλωτών μόνον κατόπιν άσκησης παρεμπόμπουσας αγωγής από τον σύνδικο της πτώχευσης, από τον πιστωτικό φορέα ή (υπό τους προαναφερθέντες περιορισμούς) από τον οφειλέτη (καταναλωτή),
- β) στις διατάξεις οι οποίες, στο πλαίσιο της εθνικής νομοθεσίας που διέπει την πτωχευτική διαδικασία, περιορίζουν το δικαίωμα του οφειλέτη (καταναλωτή) να υποβάλει στο δικαστήριο αίτημα επανελέγχου των αναγγελθεισών απαιτήσεων των πιστωτών (προμηθευτών αγαθών ή παρεχόντων υπηρεσιών) μόνο στις περιπτώσεις όπου η πτώχευση περατώνεται με αποκατάσταση του καταναλωτή, και στο πλαίσιο αυτό σε σχέση με τις εγχειρόγραφες και μόνον απαιτήσεις των πιστωτών, ενώ η δυνατότητα του οφειλέτη να προβάλει αντιρρήσεις περιορίζεται περαιτέρω, σε περίπτωση ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων οι οποίες έχουν βεβαιωθεί με απόφαση της αρμόδιας αρχής, αποκλειστικά στο να προβάλει ότι η αξίωση έχει αποσβεστεί ή είναι παραγεγραμμένη, κατά τα οριζόμενα στις διατάξεις των άρθρων 192, παράγραφος 1, και 410, παράγραφοι 2 και 3, του πτωχευτικού νόμου;

- 2) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο ερώτημα: οφείλει το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της επαλήθευσης των απαιτήσεων που απορρέουν από σύμβαση καταναλωτικής πίστης:
- α) να λαμβάνει υπόψη αυτεπαγγέλτως, ακόμη κι όταν ο καταναλωτής δεν προβάλλει συναφώς αντίρρηση, τη μη συμμόρφωση του πιστωτικού φορέα προς τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει του άρθρου 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48,
 - β) και να συνάγει την προβλεπόμενη από το εθνικό δίκαιο συνέπεια της ακυρότητας των επίμαχων συμβατικών ρυθμίσεων;

Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο ή στο δεύτερο ερώτημα:

- 3) Έχουν άμεσο αποτέλεσμα οι εφαρμοζόμενες διατάξεις των ως άνω οδηγιών και μήπως αποκλείεται η άμεση εφαρμογή τους εκ του γεγονότος ότι, επιλαμβανόμενος αυτεπαγγέλτως ενός παρεμπίπτοντος ζητήματος (ή προβαίνοντας σε επανέλεγκχο απαίτησης ο οποίος απαγορεύεται από το εθνικό δίκαιο λόγω αλυσιτελούς αμφισβήτησης από τον οφειλέτη-καταναλωτή), ο δικαστής διαρρηγνύει την οριζόντια σχέση μεταξύ καταναλωτή και προμηθευτή αγαθών ή παρέχοντος υπηρεσίες;
- 4) Ποιο ποσό αντιστοιχεί στο “συνολικό ποσό της πίστωσης” σύμφωνα με το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 2008/48, και ποια ποσά περιλαμβάνονται στα “ποσά αναλήψεων” για τον υπολογισμό του ΣΕΠΕ σύμφωνα με τον τύπο που διατυπώνεται στο παράρτημα Ι της οδηγίας 2008/48, όταν σε σύμβαση που συνάπτεται με καταναλωτή τυπικά δίδεται μεν υπόσχεση καταβολής ορισμένου χρηματικού ποσού, αλλά ταυτοχρόνως συμφωνείται ότι, μόλις χορηγηθεί η πίστωση, οι αξιώσεις του πιστωτικού φορέα λόγω των εξόδων για τη χορήγηση της πίστωσης και για την αποπληρωμή της πρώτης δόσης (ή των επόμενων δόσεων) θα συμψηφιστούν σε ορισμένο βαθμό με το ποσό αυτό, ώστε τα συμψηφιζόμενα τοιούτοτρόπως ποσά ουδέποτε καταβάλλονται στην πραγματικότητα στον οφειλέτη, ή στον λογαριασμό του, αλλά παραμένουν διαρκώς στη διάθεση του πιστωτικού φορέα; Επηρεάζει το ποσό του υπολογιζόμενου ΣΕΠΕ ο συνυπολογισμός των συγκεκριμένων ποσών τα οποία στην πραγματικότητα δεν καταβάλλονται;

Ανεξάρτητα από την απάντηση στα προηγούμενα ερωτήματα:

- 5) Κατά την εκτίμηση του αν η ως άνω συμφωνηθείσα αποζημίωση είναι δυσανάλογη κατά την έννοια του σημείου 1, στοιχείο ε', του παραρτήματος της οδηγίας 93/13, πρέπει να αξιολογηθεί το σωρευτικό αποτέλεσμα όλων των ποινικών ρητρών, όπως συμφωνήθηκαν, ανεξάρτητα από το αν ο πιστωτικός φορέας επιμένει ότι πρέπει να καταβληθούν ολοσχερώς και ανεξάρτητα από το κατά πόσον ορισμένες από αυτές δύνανται να θεωρηθούν άκυρες από τη σκοπιά των κανόνων του εθνικού δικαίου, ή μήπως πρέπει να ληφθεί υπόψη απλώς και μόνον το συνολικό ποσό των κυρώσεων οι οποίες πράγματι απαιτήθηκαν και μπορούν να απαιτηθούν;
- 6) Σε περίπτωση που οι εν λόγω συμβατικές κυρώσεις κριθούν καταχρηστικές, πρέπει να μην εφαρμοστούν όλες οι εν λόγω επί μέρους κυρώσεις οι οποίες, συνολικά μόνον εξεταζόμενες, οδήγησαν το δικαστήριο να συμπεράνει ότι το ποσό της αποζημίωσης ήταν δυσανάλογο κατά την έννοια του σημείου 1, στοιχείο ε', του παραρτήματος της οδηγίας 93/13, ή απλώς ορισμένες μόνον από αυτές (και, στην περίπτωση αυτή, βάσει ποιων κριτηρίων θα κριθεί το εν λόγω ζήτημα);»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 43 Με το πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν τα άρθρα 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 και 22, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48 έχουν την έννοια ότι αντίκεινται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη η οποία, στο πλαίσιο διαδικασίας αφερεγγυότητας, αφενός, δεν επιτρέπει στο δικαστήριο που έχει επιληφθεί της εν λόγω διαδικασίας να εξετάσει αυτεπαγγέλτως τον ενδεχομένως καταχρηστικό χαρακτήρα συμβατικών ρητρών από τις οποίες απορρέουν απαιτήσεις αναγγελλθείσες στο πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας και, αφετέρου, παρέχει στο δικαστήριο αυτό την εξουσία να εξετάζει μόνον εγχειρόγραφες απαιτήσεις και μόνο για περιορισμένο αριθμό λόγων σχετικών με την παραγραφή και την απόσβεση των απαιτήσεων αυτών.
- 44 Το άρθρο 22, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48 απαιτεί από τα κράτη μέλη να εξασφαλίζουν ότι οι καταναλωτές δεν μπορούν να παραιτούνται των δικαιωμάτων που τους παραχωρούνται δυνάμει των διατάξεων του εθνικού δικαίου που μεταφέρουν στο εθνικό δίκαιο την εν λόγω οδηγία ή αντιστοιχούν σ' αυτήν. Πάντως, από την απόφαση περί παραπομπής δεν προκύπτει ότι οι Radlinger παραιτήθηκαν των δικαιωμάτων που τους χορηγήθηκαν δυνάμει των διατάξεων του τσεχικού δικαίου που μεταφέρουν τη συγκεκριμένη οδηγία. Συνάγεται, επομένως, όπως επισήμανε και η γενική εισαγγελέας με το σημείο 40 των προτάσεων της, ότι η διάταξη αυτή δεν είναι κρίσιμη για την απάντηση στο πρώτο ερώτημα.
- 45 Το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να μεριμνούν ώστε, προς το συμφέρον των καταναλωτών, να υπάρχουν τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα προκειμένου να πάψει η χρησιμοποίηση των καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται από επαγγελματία με καταναλωτές.
- 46 Τα εν λόγω μέσα πρέπει να περιλαμβάνουν διατάξεις που να εξασφαλίζουν αποτελεσματική δικαστική προστασία για τους καταναλωτές, παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να προσφύγουν δικαστικά κατά της σύμβασης, ακόμα και στο πλαίσιο διαδικασίας αφερεγγυότητας, με εύλογες δικονομικές προϋποθέσεις, κατά τρόπον ώστε η άσκηση των δικαιωμάτων τους να μην υπόκειται σε όρους, όπως προθεσμίες και δαπάνες, που καθιστούν υπερβολικά δυσχερή ή πρακτικώς αδύνατη την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμονται από την οδηγία 93/13 (βλ., συναφώς, απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, σκέψη 59).
- 47 Εν προκειμένω, το πρώτο υποβαλλόμενο ερώτημα αφορά την οργάνωση των διαδικασιών αφερεγγυότητας, στο πλαίσιο διαφοράς όπου ο οφειλέτης-καταναλωτής αμφισβητεί το βάσιμο αναγγελλθεισών απαιτήσεων.
- 48 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ελλείπει σχετικής ρύθμισης του δικαίου της Ένωσης, ο καθορισμός των αρμόδιων δικαστηρίων και η θέσπιση των λεπτομερών δικονομικών κανόνων για την άσκηση των ενδίκων βοηθημάτων που αποσκοπούν στη διασφάλιση της προστασίας των παρεχόμενων από το δίκαιο της Ένωσης δικαιωμάτων των ιδιωτών είναι, κατ' εφαρμογή της αρχής της διαδικαστικής αυτονομίας των κρατών μελών, ζήτημα της εσωτερικής έννομης τάξης καθενός από αυτά. Προς τούτο, οι λεπτομερείς δικονομικοί κανόνες που αποσκοπούν στη διασφάλιση της προστασίας των παρεχόμενων από το δίκαιο της Ένωσης δικαιωμάτων των ιδιωτών δεν επιτρέπεται να είναι λιγότερο ευνοϊκοί από αυτούς που αφορούν παρόμοια ένδικα βοηθήματα του εσωτερικού δικαίου (αρχή της ισοδυναμίας) ούτε επιτρέπεται να καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή εξαιρετικώς δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απορρέουν από την έννομη τάξη της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας) (βλ., συναφώς, απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 2015, Baczó και Vizsnyczai, C-567/13, EU:C:2015:88, σκέψεις 41 και 42 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 49 Όσον αφορά την αρχή της ισοδυναμίας, και όπως επισήμανε και η γενική εισαγγελέας με το σημείο 32 των προτάσεων της, το Δικαστήριο δεν διαθέτει στοιχεία που να εγείρουν αμφιβολίες ως προς τη συμφωνία της επίμαχης στην κύρια δίκη ρύθμισης με την εν λόγω αρχή.
- 50 Όσον αφορά την αρχή της αποτελεσματικότητας, κάθε περίπτωση στην οποία τίθεται το ζήτημα αν εθνική διάταξη δικονομικού δικαίου καθιστά αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης πρέπει να εξετάζεται λαμβανομένης υπόψη της θέσης που έχει η διάταξη αυτή στην όλη διαδικασία, της εξέλιξης της διαδικασίας και των ιδιοτεροτήτων της ενώπιον των αρμοδίων εθνικών οργάνων. Εντούτοις, τα ειδικά χαρακτηριστικά της διαδικασίας δεν μπορούν να αποτελούν στοιχείο δυνάμενο να θίξει την έννομη προστασία της οποίας πρέπει να απολαύει ο καταναλωτής δυνάμει των διατάξεων της οδηγίας 93/13 (βλ., συναφώς, απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, σκέψεις 52 και 53 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 51 Εν προκειμένω, το πρώτο ερώτημα, υπό α), αφορά τη συμβατότητα με το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 ενός εθνικού δικονομικού συστήματος όπως το εκτεθέν με τις σκέψεις 19 και 20 της παρούσας απόφασης, το οποίο δεν επιτρέπει στο πτωχευτικό δικαστήριο να εξετάσει αυτεπαγγέλτως τον ενδεχομένως καταχρηστικό χαρακτήρα συμβατικών ρητρών από τις οποίες απορρέουν απαιτήσεις αναγγελλθείσες στο πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας αφερεγγυότητας.
- 52 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ο εθνικός δικαστής οφείλει να εξετάζει αυτεπαγγέλτως τον καταχρηστικό χαρακτήρα συμβατικής ρήτρας η οποία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 93/13 και, πράττοντας τούτο, να αίρει την υφιστάμενη μεταξύ του καταναλωτή και του επαγγελματία ανισότητα, εφόσον έχει στη διάθεσή του τα απαραίτητα προς τούτο νομικά και πραγματικά στοιχεία (απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, σκέψη 41 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 53 Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, προς εξασφάλιση της επιδιωκόμενης από την εν λόγω οδηγία προστασίας, η ως άνω κατάσταση ανισότητας μπορεί να αντισταθμιστεί μόνο με θετική παρέμβαση, μη εξαρτώμενη από τους συμβαλλομένους στη σύμβαση, και συγκεκριμένα παρέμβαση του εθνικού δικαστηρίου το οποίο επιλαμβάνεται της υπόθεσης (βλ., συναφώς, απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2014, Rohotovský, C-470/12, EU:C:2014:101, σκέψη 40 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 54 Επομένως, το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 έχει την έννοια ότι αντίκειται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη η οποία, στο πλαίσιο διαδικασίας αφερεγγυότητας, δεν επιτρέπει στο δικαστήριο που έχει επληφθεί της εν λόγω διαδικασίας να εξετάσει αυτεπαγγέλτως τον ενδεχομένως καταχρηστικό χαρακτήρα συμβατικών ρητρών από τις οποίες απορρέουν απαιτήσεις αναγγελλθείσες στο πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας, μολονότι το δικαστήριο αυτό έχει στη διάθεσή του τα απαραίτητα προς τούτο νομικά και πραγματικά στοιχεία.
- 55 Όσον αφορά το πρώτο ερώτημα, υπό β), από τις διαπιστώσεις του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική νομοθεσία καθιστά δυνατή την αμφισβήτηση όχι του συνόλου των απαιτήσεων που απορρέουν από σύμβαση πίστωσης η οποία ενδέχεται να περιλαμβάνει καταχρηστικές ρήτρες, αλλά μόνον τις εγχειρόγραφες, και μόνο για λόγους αντλούμενους από την παραγραφή ή την απόσβεσή τους.
- 56 Συναφώς, όπως καθίσταται προφανές από τη νομολογία που παρατίθεται με τη σκέψη 46 της παρούσας απόφασης, το δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προσφυγής συνεπάγεται ότι ο καταναλωτής πρέπει να έχει τη δυνατότητα να αμφισβητήσει ενώπιον του δικαστή το βάσιμο απαιτήσεων απορρεουσών από σύμβαση καταναλωτικής πίστης η οποία περιέχει ρήτρες δυνάμενες να κηρυχθούν καταχρηστικές, ανεξαρτήτως του αν οι οικείες απαιτήσεις είναι ενέγγυες ή εγχειρόγραφες.

- 57 Επιπλέον, μολονότι από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική νομοθεσία επιτρέπει στον οφειλέτη ο οποίος προτίθεται να αμφισβητήσει εγχειρόγραφη απαίτηση να επικαλεστεί μόνον την παραγραφή ή την απόσβεση της εν λόγω απαίτησης, υπενθυμίζεται ότι ο περιορισμός της εξουσίας του δικαστή να μην λαμβάνει υπόψη αυτεπαγγέλτως τις καταχρηστικές ρήτρες θίγει προφανώς την αποτελεσματικότητα της προστασίας την οποία παρέχουν τα άρθρα 6 και 7 της οδηγίας 93/13 (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 21ης Νοεμβρίου 2002, Cofidis, C-473/00, EU:C:2002:705, σκέψη 35).
- 58 Επομένως, δεν συμμορφώνεται προς τις απαιτήσεις του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 μια εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία επιτρέπει την αμφισβήτηση ορισμένων μόνον απαιτήσεων απορρεουσών από σύμβαση καταναλωτικής πίστης της οποίας ορισμένες ρήτρες ενδέχεται να κηρυχθούν καταχρηστικές και για περιορισμένο αριθμό λόγων σχετικών με την παραγραφή και την απόσβεση των απαιτήσεων αυτών.
- 59 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, η απάντηση που πρέπει να δοθεί στο πρώτο ερώτημα είναι ότι το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 έχει την έννοια ότι αντίκειται σε εθνική δικονομική ρύθμιση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη η οποία, στο πλαίσιο διαδικασίας αφερεγγυότητας, αφενός, δεν επιτρέπει στο δικαστήριο που έχει επιληφθεί της εν λόγω διαδικασίας να εξετάσει αυτεπαγγέλτως τον ενδεχομένως καταχρηστικό χαρακτήρα συμβατικών ρητρών από τις οποίες απορρέουν απαιτήσεις αναγγελθείσες στο πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας, μολονότι το δικαστήριο αυτό έχει στη διάθεσή του τα απαραίτητα προς τούτο νομικά και πραγματικά στοιχεία, και, αφετέρου, παρέχει στο δικαστήριο αυτό την εξουσία να εξετάζει μόνον εγχειρόγραφες απαιτήσεις και μόνο για περιορισμένο αριθμό λόγων σχετικών με την παραγραφή και την απόσβεση των απαιτήσεων αυτών.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

- 60 Με το δεύτερο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48 έχει την έννοια ότι επιβάλλει σε εθνικό δικαστήριο, επιλαμβανόμενο διαφοράς σχετικής με απαιτήσεις απορρέουσες από σύμβαση πίστωσης κατά την έννοια της οδηγίας αυτής, να εξετάζει αυτεπαγγέλτως το ζήτημα αν έχει τηρηθεί η υποχρέωση πληροφόρησης την οποία προβλέπει η διάταξη αυτή και να αντλεί όλες τις συνέπειες που επιφέρει, κατά το εθνικό δίκαιο, η παράβαση της υποχρέωσης αυτής.
- 61 Προκαταρκτικώς, υπογραμμίζεται ότι η υποχρέωση πληροφόρησης του άρθρου 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48 συμβάλλει, ακριβώς όπως και οι υποχρεώσεις που επιβάλλουν τα άρθρα 5 και 8 της ίδιας οδηγίας, στην επίτευξη του επιδιωκόμενου από αυτήν σκοπού, ο οποίος συνίσταται, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις της 7 και 9, στη θέσπιση, στον τομέα της καταναλωτικής πίστης, πλήρους και υποχρεωτικής εναρμόνισης σε ορισμένους σημαντικούς τομείς, η οποία θεωρείται απαραίτητη για να εξασφαλισθεί υψηλό και ισοδύναμο επίπεδο προστασίας των συμφερόντων όλων των καταναλωτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και για να διευκολυνθεί στον τομέα της καταναλωτικής πίστης η δημιουργία εσωτερικής αγοράς υπό συνθήκες εύρυθμης λειτουργίας (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2014, CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, σκέψη 21 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 62 Όσον αφορά το δεύτερο ερώτημα, υπό α), επισημαίνεται ότι το Δικαστήριο έχει υπενθυμίσει επανειλημμένως την υποχρέωση που υπέχει ο εθνικός δικαστής να προβαίνει σε αυτεπάγγελτη εξέταση του ζητήματος της ενδεχόμενης παράβασης ορισμένων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης στον τομέα της προστασίας των καταναλωτών [βλ., συναφώς, όσον αφορά την οδηγία 93/13, απόφαση της 4ης Ιουνίου 2009, Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, σκέψη 32· όσον αφορά την οδηγία 85/577/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1985, για την προστασία των καταναλωτών κατά τη σύναψη συμβάσεων εκτός εμπορικού καταστήματος (ΕΕ L 372, σ. 31), απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2009, Martín Martín, C-227/08, EU:C:2009:792, σκέψη 29· και, όσον αφορά την οδηγία 1999/44/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Μαΐου

1999, σχετικά με ορισμένες πτυχές της πώλησης και των εγγυήσεων καταναλωτικών αγαθών (ΕΕ L 171, σ. 12), απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2013, Duarte Hueros, C-32/12, EU:C:2013:637, σκέψη 39 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία].

- 63 Όπως επισήμανε και η γενική εισαγγελέας με τα σημεία 51 επ. των προτάσεών της, η απαίτηση αυτή ως έχει ως δικαιολογητική βάση την εκτίμηση ότι το σύστημα προστασίας στηρίζεται, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, στην ιδέα ότι ο καταναλωτής βρίσκεται σε ασθενέστερη θέση έναντι του επαγγελματία όσον αφορά τόσο την εξουσία διαπραγματεύσεως όσο και το επίπεδο πληροφόρησης, κατάσταση η οποία τον υποχρεώνει να προσχωρήσει στους όρους που έχει διατυπώσει εκ των προτέρων ο επαγγελματίας, χωρίς να έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει το περιεχόμενό τους (απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, σκέψη 39 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 64 Συναφώς, επισημαίνεται ότι οι πληροφορίες που παρέχονται πριν αλλά και ταυτόχρονα με τη σύναψη μιας σύμβασης και οι οποίες αφορούν τους συμβατικούς όρους και τις έννομες συνέπειες της εν λόγω σύναψης είναι θεμελιώδους σημασίας για τον καταναλωτή. Βάσει ιδίως των πληροφοριών αυτών ο καταναλωτής αποφασίζει αν επιθυμεί να δεσμευτεί από τους όρους που έχει διατυπώσει εκ των προτέρων ο επαγγελματίας (βλ., συναφώς, απόφαση της 16ης Ιανουαρίου 2014, Constructora Principado, C-226/12, EU:C:2014:10, σκέψη 25 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 65 Άλλωστε, υπάρχει κίνδυνος, και μάλιστα μη αμελητέος, ο καταναλωτής να μην προβάλει, λόγω άγνοιας μεταξύ άλλων, τον κανόνα δικαίου που προορίζεται για την προστασία του (απόφαση της 4ης Ιουνίου 2015, Faber, C-497/13, EU:C:2015:357, σκέψη 42 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 66 Επομένως, η αποτελεσματική προστασία του καταναλωτή δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί αν ο εθνικός δικαστής δεν ήταν υποχρεωμένος να εξετάζει αυτεπαγγέλτως το κατά πόσον τηρήθηκαν οι απαιτήσεις που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης στον τομέα της προστασίας των καταναλωτών (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2007, Rampion και Godard, C-429/05, EU:C:2007:575, σκέψεις 61 και 5).
- 67 Συγκεκριμένα, όπως υπομνήσθηκε με τη σκέψη 53 της παρούσας απόφασης, για να εξασφαλιστεί η επιδιωκόμενη από την εν λόγω οδηγία προστασία, η κατάσταση ανισότητας του καταναλωτή έναντι του επαγγελματία μπορεί να αντισταθμιστεί μόνο με θετική παρέμβαση, μη εξαρτώμενη από τους συμβαλλομένους στη σύμβαση, και συγκεκριμένα παρέμβαση του εθνικού δικαστηρίου το οποίο επιλαμβάνεται σχετικών διαφορών.
- 68 Η δυνατότητα του εθνικού δικαστή να εξετάζει αυτεπαγγέλτως αν τηρήθηκαν οι απαιτήσεις οι οποίες απορρέουν από την οδηγία 2008/48 συνιστά επιπλέον κατάλληλο μέσο για την επίτευξη του αποτελέσματος που επιδιώκει το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής και συμβάλλει στην επίτευξη των σκοπών που αναφέρονται στις αιτιολογικές της σκέψεις 31 και 43 (βλ., κατ' αναλογία, διάταξη της 16ης Νοεμβρίου 2010, Rohotovost, C-76/10, EU:C:2010:685, σκέψη 41 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 69 Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 23 της οδηγίας 2008/48, οι προβλεπόμενες κυρώσεις σε περίπτωση παράβασης των εθνικών διατάξεων που θεσπίζονται δυνάμει της εν λόγω οδηγίας πρέπει να έχουν αποτρεπτικό χαρακτήρα. Είναι αναμφισβήτητο ότι ο εκ μέρους των εθνικών δικαστηρίων αυτεπάγγελτος έλεγχος της τήρησης των απαιτήσεων που απορρέουν από την ίδια αυτή οδηγία έχει τέτοιο χαρακτήρα.
- 70 Επομένως, δεδομένου ότι ο εθνικός δικαστής καλείται να διασφαλίσει την πρακτική αποτελεσματικότητα της επιδιωκόμενης με τις διατάξεις της οδηγίας 2008/48 προστασίας των καταναλωτών, ο ρόλος τον οποίο του αναθέτει το δίκαιο της Ένωσης στον συγκεκριμένο τομέα δεν περιορίζεται απλώς στην ευχέρειά του να αποφαινεται επί της τηρήσεως των εν λόγω απαιτήσεων,

αλλά συμπεριλαμβάνει και την υποχρέωσή του να εξετάζει αυτεπαγγέλτως το ζήτημα αυτό, εφόσον διαθέτει νομικά και πραγματικά στοιχεία αναγκαία προς τούτο (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 4ης Ιουνίου 2009, Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, σκέψη 32).

- 71 Επιπλέον, όταν ο εθνικός δικαστής διαπιστώνει αυτεπαγγέλτως παράβαση του άρθρου 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48, οφείλει να συναγάγει όλες τις συνέπειες που έχει κατά το εθνικό δίκαιο η παράβαση αυτή, χωρίς να αναμείνει την υποβολή σχετικού αιτήματος από τον καταναλωτή, υπό την επιφύλαξη της τήρησης της αρχής της αντιμωλίας (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 21ης Φεβρουαρίου 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, σκέψη 36, και της 1ης Οκτωβρίου 2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, σκέψη 42).
- 72 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει επίσης να υπομνησθεί ότι, όπως προκύπτει από το άρθρο 23 της οδηγίας 2008/48, τα κράτη μέλη θεσπίζουν τους κανόνες για τις κυρώσεις που επισύρουν οι παραβάσεις των θεσπιζόμενων δυνάμει της εν λόγω οδηγίας εθνικών διατάξεων και λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή των διατάξεων αυτών. Οι κυρώσεις που προβλέπονται εν προκειμένω πρέπει, εκτός από αποτρεπτικές, να είναι αποτελεσματικές και αναλογικές.
- 73 Συναφώς, όταν ο εθνικός δικαστής διαπιστώνει παράβαση της υποχρέωσης πληροφόρησης, οφείλει να συναγάγει όλες τις προβλεπόμενες από το εθνικό δίκαιο συνέπειες, υπό την επιφύλαξη ότι οι κυρώσεις τις οποίες επιβάλλει το εν λόγω δίκαιο τηρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 23 της οδηγίας 2008/48, όπως τις έχει ερμηνεύσει το Δικαστήριο, ιδιαίτερα με την απόφαση LCL Le Crédit Lyonnais (C-565/12, EU:C:2014:190).
- 74 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, η απάντηση που πρέπει να δοθεί στο δεύτερο ερώτημα είναι ότι το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48 έχει την έννοια ότι επιβάλλει σε εθνικό δικαστήριο, επιλαμβανόμενο διαφοράς σχετικής με απαιτήσεις απορρέουσες από σύμβαση πίστωσης κατά την έννοια της οδηγίας αυτής, να εξετάζει αυτεπαγγέλτως το ζήτημα αν έχει τηρηθεί η υποχρέωση πληροφόρησης την οποία προβλέπει η διάταξη αυτή και να αντλεί όλες τις συνέπειες που επιφέρει, κατά το εθνικό δίκαιο, η παράβασή της, υπό τον όρο ότι οι κυρώσεις πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 23 της εν λόγω οδηγίας.

Επί του τρίτου ερωτήματος

- 75 Με το τρίτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο, αφού επισημαίνει ότι η διαφορά της κύριας δίκης αφορά δύο ιδιώτες, ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν οι κρίσιμες διατάξεις των οδηγιών 93/13 και 2008/48 έχουν άμεσο αποτέλεσμα.
- 76 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 288, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, η οδηγία ναι μεν δεσμεύει κάθε κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αφήνει όμως την επιλογή του τύπου και των μέσων στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών. Επομένως, μια οδηγία δεν μπορεί αφ' εαυτής να δημιουργεί υποχρεώσεις τις οποίες θα υπέχει ιδιώτης και, επομένως, δεν χωρεί κατ' αυτού επίκλησή της (απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 2012, Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, σκέψη 37 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Παρά ταύτα, η υποχρέωση των κρατών μελών να λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα προς επίτευξη του επιδιωκόμενου με οδηγία αποτελέσματος συνιστά επιτακτική υποχρέωση η οποία επιβάλλεται τόσο από το άρθρο 288, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ όσο και από την ίδια την οδηγία. Αυτή την υποχρέωση λήψης κάθε γενικού ή ειδικού μέτρου υπέχουν όλες οι αρχές των κρατών μελών, περιλαμβανομένων των δικαιοδοτικών αρχών στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους (βλ. απόφαση της 24ης Ιουνίου 2008, Commune de Mesquer, C-188/07, EU:C:2008:359, σκέψη 83 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 77 Εν προκειμένω, αφενός, η υποχρέωση αυτεπάγγελτης εξέτασης του καταχρηστικού χαρακτήρα ορισμένων ρητρών και της παρουσίας υποχρεωτικών πληροφοριακών στοιχείων σε σύμβαση πίστωσης συνιστά δικονομικό κανόνα που δεσμεύει όχι τους ιδιώτες αλλά τα δικαιοδοτικά όργανα (βλ., κατ'

αναλογία, αποφάσεις της 10ης Σεπτεμβρίου 2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, σκέψη 67, καθώς και της 18ης Φεβρουαρίου 2016, Finanmadrid EFC, C-49/14, EU:C:2016:98, σκέψη 35 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 78 Αφετέρου, όπως προκύπτει από το γράμμα του άρθρου 23 της οδηγίας 2008/48, οι αρχές των κρατών μελών πρέπει να μεριμνούν, στο πλαίσιο μεταφοράς αλλά και εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας, ώστε οι προβλεπόμενες κυρώσεις να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές.
- 79 Επιπλέον, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, κατά την εφαρμογή του εσωτερικού δικαίου, τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να το ερμηνεύουν κατά το μέτρο του δυνατού υπό το φως του κειμένου και του σκοπού της οδηγίας 2008/48, προκειμένου να επιτυγχάνεται το αποτέλεσμα που επιδιώκεται με την οδηγία αυτή και προκειμένου, κατά συνέπεια, να συμμορφώνονται προς το άρθρο 288, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ. Η υποχρέωση αυτή της σύμφωνης προς το δίκαιο της Ένωσης ερμηνείας του εθνικού δικαίου είναι πράγματι συμφυής προς το σύστημα της Συνθήκης ΛΕΕ, καθόσον παρέχει στα εθνικά δικαστήρια τη δυνατότητα να διασφαλίζουν, στο πλαίσιο της δικαιοδοσίας τους, την πλήρη αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης οσάκις αποφαίνονται επί των διαφορών των οποίων έχουν επιληφθεί (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 2012, Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, σκέψη 24 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 80 Επομένως, παρέλκει η απάντηση στο τρίτο ερώτημα.

Επί του τέταρτου ερωτήματος

- 81 Με το τέταρτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί ο τρόπος με τον οποίο πρέπει να ερμηνευτούν οι έννοιες «συνολικό ποσό της πίστωσης» και «ποσό της ανάληψης» που περιλαμβάνονται, η πρώτη, στα άρθρα 3, στοιχείο ιβ', καθώς και 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48, και η δεύτερη, στο σημείο Ι του παραρτήματος Ι της οδηγίας αυτής.
- 82 Συγκεκριμένα, το εν λόγω δικαστήριο επισημαίνει ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη σύμβαση πίστωσης, με την οποία ο δανειστής δεσμεύτηκε να χορηγήσει πίστωση στους Radlinger, όριζε ότι, κατά τη χρονική στιγμή του ανοίγματος της πίστωσης, θα αφαιρούνταν από το συνολικό ποσό της εν λόγω πίστωσης τα έξοδα φακέλου και η πρώτη μηνιαία δόση, ενδεχομένως δε και οι μεταγενέστερες δόσεις. Επομένως, τίθεται συγκεκριμένα το ερώτημα αν το τμήμα της ίδιας αυτής πίστωσης που δεν τέθηκε στη διάθεση των ενδιαφερομένων μπορεί να περιληφθεί στο ποσό της ανάληψης, κατά την έννοια του σημείου Ι του παραρτήματος Ι της οδηγίας 2008/48, προκειμένου να υπολογιστεί το ΣΕΠΕ.
- 83 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι ως συνολικό ποσό της πίστωσης, κατά την έννοια της οδηγίας 2008/48, ορίζεται, στο άρθρο της 3, στοιχείο ιβ', το ανώτατο όριο ή το σύνολο των ποσών που διατίθενται βάσει ορισμένης σύμβασης πίστωσης.
- 84 Επιπλέον, κατά το άρθρο 3, στοιχείο ζ', της εν λόγω οδηγίας, ως συνολικό κόστος της πίστωσης για τον καταναλωτή ορίζεται το σύνολο των επιβαρύνσεων που καλείται να πληρώσει ο καταναλωτής για τη σύμβαση πίστωσης και τις οποίες γνωρίζει ο πιστωτικός φορέας. Τέλος, δυνάμει του άρθρου 3, στοιχείο θ', της οδηγίας 2008/48, το ΣΕΠΕ αντιστοιχεί προς το συνολικό κόστος της πίστωσης για τον καταναλωτή, εκφραζόμενο ως ετήσιο ποσοστό του συνολικού ποσού της πίστωσης, συμπεριλαμβανομένου, κατά περίπτωση, του κόστους, σύμφωνα με το άρθρο 19, παράγραφος 2, της ίδιας αυτής οδηγίας.
- 85 Δεδομένου ότι η έννοια «συνολικό ποσό πληρωτέο από τον καταναλωτή» ορίζεται στο άρθρο 3, στοιχείο η', της οδηγίας 2008/48 ως «το ποσό του συνολικού ύψους της πίστωσης και το συνολικό κόστος της πίστωσης για τον καταναλωτή», προκύπτει ότι οι έννοιες «συνολικό ποσό της πίστωσης»

και «συνολικό κόστος της πίστωσης για τον καταναλωτή» είναι αλληλοαποκλειόμενες και ότι, ως εκ τούτου, το συνολικό ποσό της πίστωσης δεν μπορεί να περιλαμβάνει ποσά υπολογιζόμενα στο συνολικό κόστος της πίστωσης για τον καταναλωτή.

- 86 Κατά συνέπεια, το συνολικό ποσό της πίστωσης, κατά την έννοια των άρθρων 3, στοιχείο ιβ', και 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48, δεν μπορεί να συμπεριλαμβάνει κανένα από τα ποσά που προορίζονται για την τήρηση των δυνάμει της οικείας σύμβασης πίστωσης ανειλημμένων δεσμεύσεων, όπως είναι τα διοικητικά έξοδα, οι τόκοι, οι προμήθειες και κάθε άλλο είδος αμοιβής που οφείλει να καταβάλει ο καταναλωτής.
- 87 Υπογραμμίζεται ότι η παράτυπη συμπερίληψη, στο συνολικό ποσό της πίστωσης, ποσών εμπιπτόντων στο συνολικό κόστος της πίστωσης για τον καταναλωτή θα έχει κατ' ανάγκη ως συνέπεια τον προσδιορισμό του ΣΕΠΕ σε χαμηλότερο επίπεδο, δεδομένου ότι ο υπολογισμός του εξαρτάται από το συνολικό ποσό της πίστωσης.
- 88 Συγκεκριμένα, το άρθρο 19, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48 διευκρινίζει ότι το ΣΕΠΕ, που ισοδυναμεί, σε ετήσια βάση, με την παρούσα αξία του συνόλου των τρεχουσών ή μελλοντικών υποχρεώσεων που έχουν συμφωνηθεί από τον πιστωτικό φορέα και τον καταναλωτή, υπολογίζεται σύμφωνα με τον μαθηματικό τύπο που εκτίθεται στο μέρος I του παραρτήματος I της οδηγίας αυτής. Η εν λόγω οδηγία προβλέπει ότι η βασική εξίσωση, με την οποία προσδιορίζεται το ΣΕΠΕ, εκφράζει σε ετήσια βάση την ισοδυναμία μεταξύ του αθροίσματος της παρούσας αξίας των αναλήψεων, αφενός, και του αθροίσματος της παρούσας αξίας των ποσών των εξοφλητικών δόσεων και των καταβολών, αφετέρου. Επομένως, το ποσό της ανάληψης, κατά την έννοια του μέρους I του παραρτήματος I της οδηγίας 2008/48, αντιστοιχεί προς το συνολικό ποσό της πίστωσης, κατά την έννοια του άρθρου 3, στοιχείο ιβ', της ίδιας αυτής οδηγίας.
- 89 Εν προκειμένω, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εξακριβώσει αν ένα ή περισσότερα από τα ποσά που αναφέρονται στις σκέψεις 27 και 28 της παρούσας απόφασης έχει συμπεριληφθεί παρατύπως στο συνολικό ποσό της πίστωσης, κατά την έννοια του άρθρου 3, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2008/48, εξυπακουόμενου ότι το ενδεχόμενο αυτό δύναται να επηρεάσει τον υπολογισμό του ΣΕΠΕ και, κατά συνέπεια, την ακρίβεια των πληροφοριών που όφειλε να περιλάβει ο πιστωτικός φορέας, δυνάμει του άρθρου 10, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, στην επίμαχη στην κύρια δίκη σύμβαση πίστωσης.
- 90 Όπως όμως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 31 και 43 της οδηγίας 2008/48, η ενημέρωση του καταναλωτή ως προς το συνολικό κόστος της πίστωσης, υπό τη μορφή επιτοκίου υπολογιζόμενου βάσει ενιαίου μαθηματικού τύπου, είναι ουσιώδους σημασίας. Συγκεκριμένα, η ενημέρωση αυτή συντελεί αφενός στη διαφάνεια της αγοράς, στο μέτρο που επιτρέπει στον καταναλωτή να συγκρίνει τις προσφορές πίστωσης. Αφετέρου, η εν λόγω ενημέρωση επιτρέπει στον καταναλωτή να εκτιμά την έκταση των υποχρεώσεων που αναλαμβάνει (βλ., συναφώς, απόφαση της 4ης Μαρτίου 2004, Cofinoga, C-264/02, EU:C:2004:127, σκέψη 26, και διάταξη της 16ης Νοεμβρίου 2010, Pohotovost', C-76/10, EU:C:2010:685, σκέψη 70).
- 91 Κατόπιν των ανωτέρω εκτιμήσεων, η απάντηση που πρέπει να δοθεί στο τέταρτο ερώτημα είναι ότι τα άρθρα 3, στοιχείο ιβ', και 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48, καθώς και το σημείο I του παραρτήματος I της οδηγίας αυτής, έχουν την έννοια ότι το συνολικό ποσό της πίστωσης και το ποσό της ανάληψης συνιστούν τα ποσά που τίθενται στη διάθεση του καταναλωτή, με αποτέλεσμα να αποκλείονται τα ποσά που χρησιμοποιεί ο πιστωτικός φορέας για την κάλυψη των συνδεόμενων με την οικεία πίστωση εξόδων και τα οποία στην πραγματικότητα ουδέποτε καταβάλλονται στον εν λόγω καταναλωτή.

Επί του πέμπτου και του έκτου ερωτήματος

- 92 Με το πέμπτο και το έκτο ερώτημα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν οι διατάξεις της οδηγίας 93/13 έχουν την έννοια ότι, προκειμένου να εκτιμηθεί αν το ποσό της αποζημίωσης που επιβάλλεται στον καταναλωτή ο οποίος δεν εκτελεί τις υποχρεώσεις του είναι δυσανάλογα υψηλό, κατά την έννοια του σημείου 1, στοιχείο ε', του παραρτήματος της οδηγίας αυτής, πρέπει να αξιολογηθεί το σωρευτικό αποτέλεσμα όλων των σχετικών ρητρών που περιλαμβάνονται στην οικεία σύμβαση, ανεξαρτήτως του αν ο πιστωτής επιδιώκει πράγματι την πλήρη εκτέλεση καθεμίας από αυτές, και ότι, ως προς τις ρήτρες των οποίων έχει αναγνωρισθεί ο καταχρηστικός χαρακτήρας, τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να αφήσουν ανεφάρμοστες όλες ή ορισμένες μόνον από τις ρήτρες αυτές.
- 93 Για να δοθεί απάντηση στα ερωτήματα αυτά, πρέπει πρώτα να υπομνησθεί ότι το παράρτημα στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας 93/13 περιέχει ενδεικτικό και μη εξαντλητικό κατάλογο ρητρών δυνάμενων να κηρυχθούν καταχρηστικές, στις οποίες περιλαμβάνονται, όπως προκύπτει από το σημείο 1, στοιχείο ε', του εν λόγω παραρτήματος, και εκείνες που έχουν σκοπό ή αποτέλεσμα «να επιβάλλουν στον καταναλωτή που δεν εκτελεί τις υποχρεώσεις του δυσανάλογα υψηλή αποζημίωση».
- 94 Στο πλαίσιο εκτίμησης του καταχρηστικού χαρακτήρα συμβατικής ρήτρας, από το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 συνάγεται ότι η απάντηση πρέπει να δοθεί αφού ληφθούν υπόψη η φύση των αγαθών ή των υπηρεσιών που αφορά η σύμβαση και όλες οι κατά τον χρόνο της σύναψης της σύμβασης περιστάσεις που περιέβαλαν την εν λόγω σύναψη (βλ. συναφώς, διάταξη της 6ης Νοεμβρίου 2010, Pohotovost', C-76/10, EU:C:2010:685, σκέψη 59, και απόφαση της 9ης Ιουλίου 2015, Bucura, C-348/14, EU:C:2015:447, σκέψη 48).
- 95 Επομένως, όπως επισήμανε και η γενική εισαγγελέας με το σημείο 74 των προτάσεών της, είναι απαραίτητη η αξιολόγηση του σωρευτικού αποτελέσματος όλων των ρητρών που περιέχονται σε σύμβαση συναπτόμενη μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή. Η εκτίμηση αυτή δικαιολογείται, δεδομένου ότι οι εν λόγω ρήτρες τυγχάνουν εφαρμογής στο σύνολό τους, ανεξαρτήτως του αν ο πιστωτής επιδιώκει στην πραγματικότητα την πλήρη εκτέλεσή τους (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, σκέψη 42).
- 96 Δεύτερον, υπογραμμίζεται ότι, δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, πρώτη ημιπερίοδος, της οδηγίας 93/13, τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι οι καταχρηστικές ρήτρες σύμβασης μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, τηρουμένων των σχετικών όρων της εθνικής νομοθεσίας, δεν δεσμεύουν τους καταναλωτές. Εντούτοις, το άρθρο 6, παράγραφος 1, δεύτερη ημιπερίοδος, της εν λόγω οδηγίας διευκρινίζει ότι «η σύμβαση εξακολουθεί να δεσμεύει τους συμβαλλόμενους, εάν μπορεί να υπάρξει και χωρίς τις καταχρηστικές ρήτρες».
- 97 Το Δικαστήριο έχει υπενθυμίσει ότι η μόνη υποχρέωση των εθνικών δικαστηρίων είναι να αφήνουν ανεφάρμοστη μια καταχρηστική ρήτρα ώστε αυτή να μην παράγει δεσμευτικά αποτελέσματα έναντι του καταναλωτή, χωρίς ωστόσο τα εθνικά δικαστήρια να έχουν την εξουσία να αναθεωρούν το περιεχόμενο της ρήτρας αυτής. Η συνέχιση της οικείας σύμβασης πρέπει καταρχήν να είναι εφικτή χωρίς άλλη τροποποίηση πλην της προκύπτουσας από την απάλειψη των καταχρηστικών ρητρών, στο μέτρο που, κατά τους κανόνες του εσωτερικού δικαίου, η εν λόγω συνέχιση της σύμβασης είναι νομικώς εφικτή (απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2015, Unicaja Banco και Caixabank, C-482/13, C-484/13, C-485/13 και C-487/13, EU:C:2015:21, σκέψη 28 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 98 Η ορθότητα της ερμηνείας αυτής επιβεβαιώνεται, συν τοις άλλοις, από τον σκοπό και τη γενική οικονομία της οδηγίας 93/13. Συναφώς, δεδομένης της φύσης και της σπουδαιότητας του δημοσίου συμφέροντος στο οποίο στηρίζεται η εξασφάλιση της προστασίας των καταναλωτών, η οδηγία 93/13 επιβάλλει στα κράτη μέλη, όπως προκύπτει από το άρθρο της 7, παράγραφος 1, την υποχρέωση να προβλέπουν κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα «προκειμένου να πάψει η χρησιμοποίηση των

καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται από έναν επαγγελματία με καταναλωτές». Αν όμως το εθνικό δικαστήριο είχε την εξουσία να αναθεωρεί το περιεχόμενο των καταχρηστικών ρητρών που περιλαμβάνονται σε τέτοιες συμβάσεις, η ευχέρεια αυτή θα καθιστούσε ενδεχομένως δυσχερέστερη την επίτευξη του μακροπρόθεσμου σκοπού του άρθρου 7 της εν λόγω οδηγίας, διότι η ευχέρεια αυτή θα αποδυνάμωνε το αποτρεπτικό αποτέλεσμα που ασκεί στους επαγγελματίες η πλήρης απαγόρευση εφαρμογής τέτοιων καταχρηστικών ρητρών στους καταναλωτές (απόφαση της 30ής Μαΐου 2013, *Asbeek Brusse και de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, σκέψη 58 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 99 Επομένως, στην περίπτωση που εθνικό δικαστήριο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι μια ρήτρα είναι καταχρηστική κατά την έννοια της οδηγίας 93/13, στο δικαστήριο αυτό εναπόκειται να συναγάγει όλες τις εξ αυτού απορρέουσες συνέπειες σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο προκειμένου να βεβαιωθεί ότι ο καταναλωτής δεν δεσμεύεται από την ανωτέρω ρήτρα (βλ., συναφώς, διάταξη της 16ης Νοεμβρίου 2010, *Pohotovost*, C-76/10, EU:C:2010:685, σκέψη 62 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 100 Συνεπώς, όπως επισήμανε και η γενική εισαγγελέας με το σημείο 75 των προτάσεών της, σε περίπτωση που το εθνικό δικαστήριο διαπιστώνει ότι διάφορες ρήτρες περιλαμβανόμενες σε σύμβαση συναπτόμενη μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή είναι καταχρηστικές κατά την έννοια της οδηγίας 93/13, το δικαστήριο αυτό θα πρέπει να απαγορεύει όλες και όχι μόνον ορισμένες από τις ρήτρες αυτές.
- 101 Κατόπιν των προεκτεθέντων, η απάντηση που πρέπει να δοθεί στο πέμπτο και στο έκτο προδικαστικό ερώτημα είναι ότι οι διατάξεις της οδηγίας 93/13 έχουν την έννοια ότι, προκειμένου να εκτιμηθεί αν το ποσό της αποζημίωσης που επιβάλλεται στον καταναλωτή ο οποίος δεν εκτελεί τις υποχρεώσεις του είναι δυσανάλογα υψηλό, κατά την έννοια του σημείου 1, στοιχείο ε', του παραρτήματος της οδηγίας αυτής, πρέπει να αξιολογηθεί το σωρευτικό αποτέλεσμα όλων των σχετικών ρητρών που περιλαμβάνονται στην οικεία σύμβαση, ανεξαρτήτως του αν ο πιστωτής επιδιώκει πράγματι την πλήρη εκτέλεση καθεμίας από αυτές, και ότι, εφόσον συντρέχει λόγος, σε περίπτωση που εθνικό δικαστήριο διαπιστώσει ότι ορισμένες ρήτρες είναι καταχρηστικές, στο δικαστήριο αυτό εναπόκειται να συναγάγει όλες τις εξ αυτού απορρέουσες συνέπειες αφήνοντας ανεφάρμοστες τις ρήτρες που κηρύχθηκαν καταχρηστικές, προκειμένου να βεβαιωθεί ότι ο καταναλωτής δεν δεσμεύεται από αυτές.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 102 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, έχει την έννοια ότι αντίκειται σε εθνική δικονομική ρύθμιση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη η οποία, στο πλαίσιο διαδικασίας αφερεγγυότητας, αφενός, δεν επιτρέπει στο δικαστήριο που έχει επιληφθεί της εν λόγω διαδικασίας να εξετάσει αυτεπαγγέλτως τον ενδεχομένως καταχρηστικό χαρακτήρα συμβατικών ρητρών από τις οποίες απορρέουν απαιτήσεις αναγγελθείσες στο πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας, μολονότι το δικαστήριο αυτό έχει στη διάθεσή του τα απαραίτητα προς τούτο νομικά και πραγματικά στοιχεία, και, αφετέρου, παρέχει στο δικαστήριο αυτό την εξουσία να εξετάζει μόνον εγχειρόγραφες απαιτήσεις και μόνο για περιορισμένο αριθμό λόγων σχετικών με την παραγραφή και την απόσβεση των απαιτήσεων αυτών.

- 2) Το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου, έχει την έννοια ότι επιβάλλει σε εθνικό δικαστήριο, επιλαμβανόμενο διαφοράς σχετικής με απαιτήσεις απορρέουσες από σύμβαση πίστωσης κατά την έννοια της οδηγίας αυτής, να εξετάζει αυτεπαγγέλτως το ζήτημα αν έχει τηρηθεί η υποχρέωση πληροφόρησης την οποία προβλέπει η διάταξη αυτή και να αντλεί όλες τις συνέπειες που επιφέρει, κατά το εθνικό δίκαιο, η παράβασή της, υπό τον όρο ότι οι κυρώσεις πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 23 της εν λόγω οδηγίας.
- 3) Τα άρθρα 3, στοιχείο ιβ', και 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48 καθώς και το σημείο I του παραρτήματος I της οδηγίας αυτής έχουν την έννοια ότι το συνολικό ποσό της πίστωσης και το ποσό της ανάληψης συνιστούν τα ποσά που τίθενται στη διάθεση του καταναλωτή, με αποτέλεσμα να αποκλείονται τα ποσά που χρησιμοποιεί ο πιστωτικός φορέας για την κάλυψη των συνδεόμενων με την οικεία πίστωση εξόδων και τα οποία στην πραγματικότητα ουδέποτε καταβάλλονται στον εν λόγω καταναλωτή.
- 4) Οι διατάξεις της οδηγίας 93/13 έχουν την έννοια ότι, προκειμένου να εκτιμηθεί αν το ποσό της αποζημίωσης που επιβάλλεται στον καταναλωτή ο οποίος δεν εκτελεί τις υποχρεώσεις του είναι δυσανάλογα υψηλό, κατά την έννοια του σημείου 1, στοιχείο ε', του παραρτήματος της οδηγίας αυτής, πρέπει να αξιολογηθεί το σωρευτικό αποτέλεσμα όλων των σχετικών ρητρών που περιλαμβάνονται στην οικεία σύμβαση, ανεξαρτήτως του αν ο πιστωτής επιδιώκει πράγματι την πλήρη εκτέλεση καθεμίας από αυτές, και ότι, εφόσον συντρέχει λόγος, σε περίπτωση που εθνικό δικαστήριο διαπιστώσει ότι ορισμένες ρήτρες είναι καταχρηστικές, στο δικαστήριο αυτό εναπόκειται δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, να συναγάγει όλες τις εξ αυτού απορρέουσες συνέπειες αφήνοντας ανεφάρμοστες τις ρήτρες που κηρύχθηκαν καταχρηστικές, προκειμένου να βεβαιωθεί ότι ο καταναλωτής δεν δεσμεύεται από αυτές.

(υπογραφές)